

15/5/2018

נושאונט מס' 46

דבר העורך

שלום לכם,

בעוד פחות משבועיים, ביום ראשון ה-27 במאי, תפתח בבנייני האומה בירושלים תערוכת הבולים העולמית **ישראל 2018**, במסגרתה גם תיערך אליפות העולם בבולאות.

כידוע, התערוכה לא תכלול אגף תימאטי, אך גם כך מדובר בחגיגה בולאית ברמה שלא זכינו לראות בארץ מזה עשור. אנו קוראים לכולם לבוא לתערוכה. מאמרו של **יורם לוביאניקר** בהמשך מציע מעין מסלול ביקור בתערוכה ש"תפור" למידותיו של האספן התימאטי. שימו לב לשעות הביקור בתערוכה:

יום ראשון:	מ-14:00 ועד 20:00
ימים שני, שלישי ורביעי:	מ-12:00 ועד 20:00
יום חמישי:	מ-12:00 ועד 18:00

תערוכת ישראל 2018 נערכת בתנאים תקציביים קשים מאין כמוהם, ורק בזכות המסירות ורוח ההתנדבות של קומץ פעילים הצליחה התאחדות בולאי ישראל לעמוד במשימה. המלחת התערוכה חשובה לכולנו, משום שהיא תשליך על מעמדה של ישראל בעולם הבולאות ועל הנכונות לערוך תערוכות בארץ בעתיד.

אנו זקוקים לעזרתכם כדי שניתן יהיה "להעמיד את התערוכה", בעיקר בשלב ההקמה – ביום ששי בבוקר ובמוצאי שבת. אנו קוראים לחברי איל"ת (וכמובן, לכל ציבור הבולאים בישראל) לתרום את חלקם בשלב תליית האוספים ובפירוק התערוכה. כל מי שמזמן להקדיש מזמנו מתבקש לפנות ל**יורם לוביאניקר** בטלפון 054-5042723.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

וברגע האחרון ידיעה משמחת: התצוגה של חברנו **ד"ר יהושע מגר** "עבודת האדמה מראשית החקלאות ועד ימינו" תשתתף באגף אליפות העולם לבולאות. אין ספק כי יהושע, אלוף אירופה לבולאות תימאטית, ראוי לכבוד זה. התצוגה שלו תהיה התצוגה התימאטית היחידה בתערוכה כולה, ולמבקרים יש כאן הזדמנות פז לראות את האוסף הישראלי התימאטי הטוב ביותר בכל הזמנים. אל תחמיצו את ההזדמנות הזו!

בהצלחה לכולנו,
יורם ולורנס

ישראל 2018 – מדריך לתימאטיקאי המבקר יורם לוביאניקר

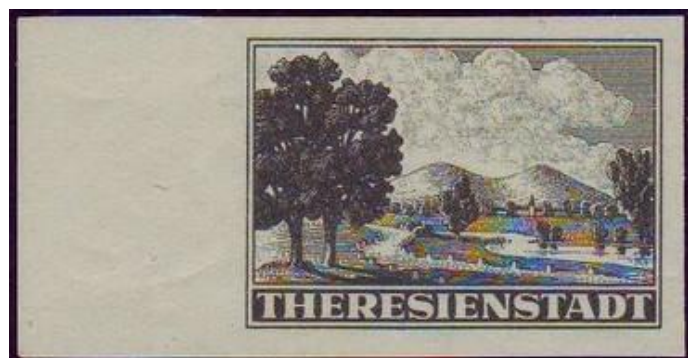
ביום ראשון ה-27 במאי תפתח בבנייני האומה בירושלים תערוכת הבולים העולמית "ישראל 2018". התערוכה תכלול אגף של אליפות העולם בבולאות, אגף בולאות ארץ הקודש, אגף בולאות קלאסית ואגף תולדות הדואר. לצערנו, לא יהיה בתערוכה אגף תימאטי. לא נכנס כאן לדיון בנושא כאוב זה, שהוא תולדה של תנאי התקציב הקשים שעמדו בפני המארגנים.

למרות שהתערוכה לא תכלול אגף תימאטי, אני סבור שכל אחד מאיתנו, התימאטיקאים, ימצא בתערוכה שפע של תצוגות מעניינות. אני קורא

לכל חברי איל"ת להגיע לתערוכה, ליהנות מחוויה בולאית אמיתית, וללמוד תחומים נוספים בעולם הבולאות. רבים מאיתנו גם ימצאו בתערוכה תצוגות רלוונטיות לתחומי האיסוף שלהם. להלן סקירה של תצוגות המומלצות לאספן התימאטי המבקר בתערוכה. הסקירה נערכה על ידי ומשקפת את טעמי האישי, וסביר להניח שכל אחד ואחת מכם ימצא עוד נקודות ענין נוספות. כדאי לעיין ברשימת התצוגות באתר האינטרנט של התערוכה בכתובת https://wscisrael2018.blogspot.co.il/p/exhibits_9.html.

ראשית, נציין אירוע רב חשיבות לאספנים התימאטים: ביומה האחרון של התערוכה, יום חמישי ה-31 במאי, יתקיים סמינר לבולאות תימאטית בהנחייתו של **ברנאר חימנז**. חימנז הוא מבכירי התימאטיקאים בעולם, ומשמש בתערוכה כמזכיר חבר השופטים. עם סיום תהליך השיפוט הוא יתפנה להאיר את עינינו ברזי תורת התימאטיקה. הוותיקים שבינינו זוכרים בוודאי את אוספו המעולה "הלילה", שהוצג בתערוכת "3000 לירושלים" בשנת 1995, ויודעים כי חימנז הוא בבחינת "נאה דורש נאה מקיים". הסמינר יחל בשעה 10:30 וימשך כשעה וחצי, ואני משוכנע שכל אספן תימאטי רציני ינצל את ההזדמנות ללמוד מבר סמכא אמיתי.

ועכשיו לתצוגות עצמן. רבים מחברינו אוספים את נושא השואה, חלקם בנושא ראשי וחלקם כפרק מאוסף יודאיקה. שלוש מהתצוגות ב"ישראל 2018" מוקדשות לנושא זה. האוסף של **גרהרד הנאצ'ק** מאוסטריה נקרא "גטו טרזינשטט (מסגרות 1941-1945 עד 2259 עד 2263 בתערוכה). האוסף מונה

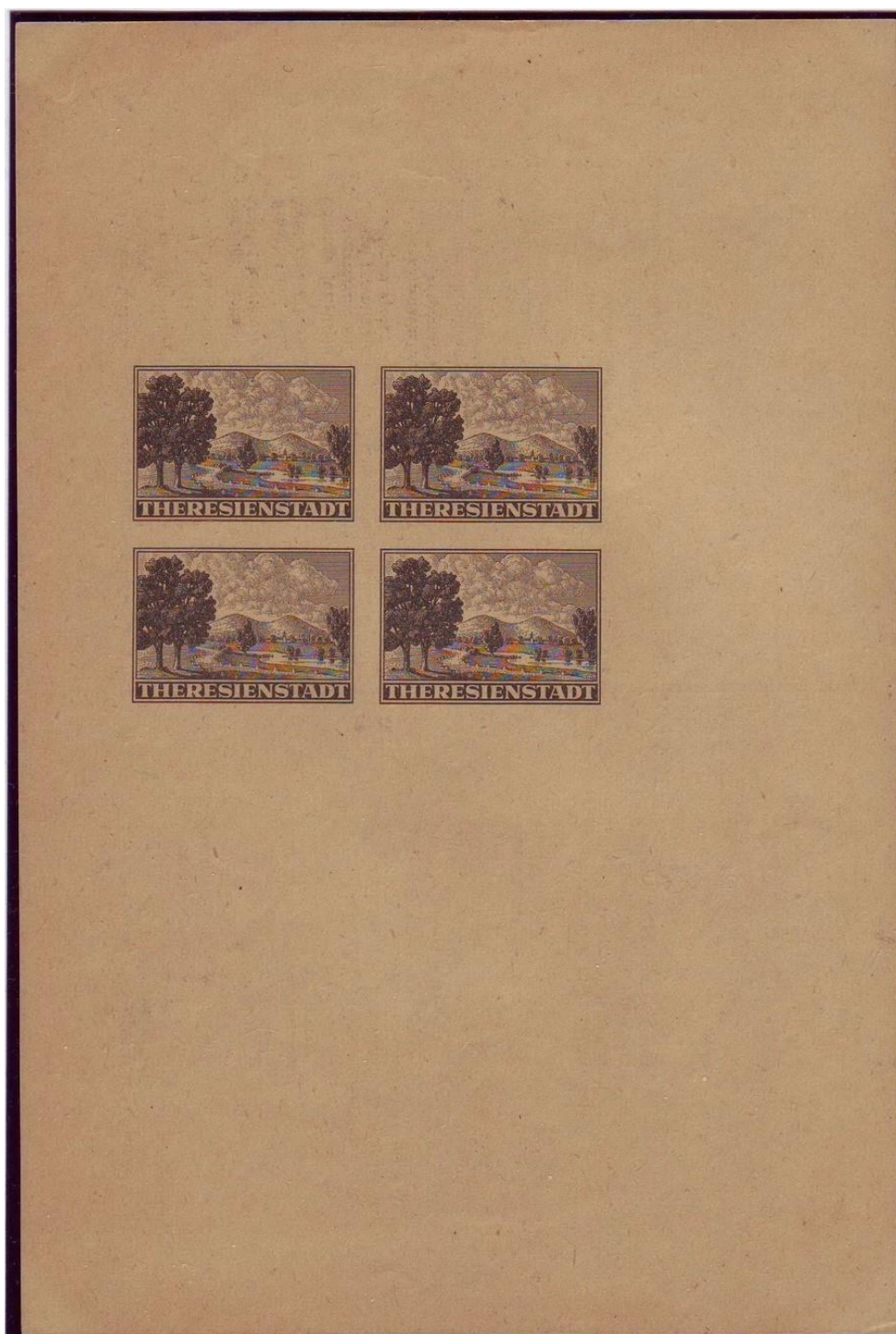

הדפסת ניסיון לא מנוקבת בצבע אפור של בול טרזינשטט

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

חמש מסגרות, וניתן למצוא גירסא ישנה שלו (משנת 2013) באתר התצוגות אקספוננט (www.exponent.info). התצוגה היא באגף "תולדות הדואר", ובעיקר כוללת גלויות שנשלחו מהגטו. בנוסף, יש מספר פריטים הקשורים לבולי הגטו. בחרתי להראות כאן הדפסת ניסיון לא מנוקבת בגוון אפור, עם הבדל בולט ביחס לבול המונפק: העננים כאן הם מטושטשים משהו, בעוד שבבול הסופי הם חדים הרבה יותר. הבדל זה עשוי לעניין גם אספני מטאורולוגיה.

הדפסת ניסיון של רביעיה של בולי טרזינשטט – אחד מעשרה עותקים הידועים כיום. שימו לב לחדות העננים בהדפס זה לעומת הפריט הקודם. מאוסף גרהרד הנאצ'ק.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

אוסף בנושא דומה מאוד מציג **מיכאל האוזר** מהרפובליקה הצ'כית תחת הכותרת "רדיפת היהודים בפרוטקטורט של בוהמיה ומורביה וגטו טרזין" (מסגרות 2246-2250). גם את אוסף זה תוכלו למצוא באתר אקספוננט, ומעניין לראות את הדומה והשונה בין שני האוספים.

האוסף האחרון העוסק בשואה הוא גם המפתיע ביותר: **יוסוקה נאיטו** מיפן מציג (מסגרות 2241-2245) את תולדות הדואר של אושוויץ. מעניין שדווקא אספן יפני מתמסר לנושא זה. תכנית האוסף נראית הגיונית ומקיפה: הפרק הראשון מוקדש לכיבוש העיירה אושווינצ'ים על ידי הצבא הגרמני בתחילת מלחמת העולם השנייה. פרק זה כולל מכתבים מלפני הכיבוש ומהימים הראשונים של השלטון הגרמני. בהמשך מוקדש מקום לדואר ממחנה הריכוז אושוויץ 1 וממחנה אושוויץ 2 (הידוע גם כאושוויץ – בירקנאו), וכן דואר ממחנה עבודות הכפיה אושוויץ 3. בפרקים אלה נעשית הפרדה לתקופות זמן שונות, בהתאם להתפתחות המחנות. חותם את התצוגה פרק המוקדש לאושוויץ לאחר השחרור. אני חושב שכל אחד מאיתנו חייב לבקר אוסף זה!

עכשיו נכנס לגוב האריות – אגף אליפות העולם בבולאות. רוב האספנים התימאטיים סבורים שהאוספים באגף זה הם אמנם איכותיים מאוד, אבל גם משעממים להפליא. אולי אם אספנים אלה יתבוננו באוספו של **יורי אובוחוב** על בולי הזמסטבו של מחוז פרם (מסגרות 1041-1048) הם ישנו את דעתם. אני מציג כאן שלושה מהבולים ממחוז זה, והקרא מוזמן לבדוק כמה נושאים באים לידי ביטוי בהם. לטעמי אספנים תימאטים בכלל, ואספנים ישראלים בפרט, לא מנצלים מספיק את הפוטנציאל הטמון בבולי זמסטבו. שימו לב שניתן לאסוף גם שימוש בולאי של בולים אלה.

מכאן נעבור לאוסף המגיע אלינו מאיטליה. **ג'ורג'יו פלומבו** מציג (מסגרות 4683-7) את המצור על פריז במהלך מלחמת פרוסיה – צרפת בשנת 1870. האוסף נכלל באגף תולדות הדואר, והוא מכיל מכתבים שנשלחו מפריז הנצורה בכדורים פורחים המוכרים בשם "בלון מונטה". האוסף כולל גם מכתב שנשלח בכדור הפורח הראשון ("נפטון") – פריט נדיר וקשה להשגה. בנוסף, האוסף כולל גם עיתונים שנשלחו בכדורים פורחים כדי לדווח לעולם על המצב בעיר, מכתבים שנשלחו ליעדים אקזוטיים וכו'.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הסיפור אודות המצור על פריז הינו מעניין כשלעצמו, והוא בוודאי נושא עניין מיוחד לאספנים של היסטוריה צבאית, היסטוריה של התעופה או היסטוריה של הניווט. אבל מעבר לכך יש עניין תימאטי גם בכדורים הפורחים עצמם. כל אחד מ-67 הכדורים הפורחים ששוגרו במהלך המצור נשא שם, ובין השמות יש כאלה שיכולים לשרת יפה אספנים תימאטים כגון **גריבלדי**, **ניוטון**, **ג'ורג' וושינגטון** ו**ויקטור הוגו**. האם אחד השמות רלוונטי גם לתחום האיסוף שלך?

מכתב שנשלח מפריז הנצורה בכדור פורח השני ("העיר פירנצה") ב-23 בספטמבר 1870. מאוסף המחבר.

בהחלט ייתכן שבשלב זה הגענו לתחושת שובע מסוימת, לאחר שביקרנו בחמש תצוגות בולאיות. זה הזמן להתרענן במזנון ולבקר את סוחרי הבולים, שרבים מהם הגיעו מחו"ל להציע לנו את מרכולתם. כדאי גם לבדוק את הפריטים המיוחדים אותם מציע לנו דואר ישראל – הספונסר הראשי של התערוכה. נאגור כוחות ונחזור ל"זירת הקרב" לראות עוד מספר תצוגות שחבל להחמיץ.

בואו נמשיך: כמה פעמים שמעתם את הטענה שבולאות קלאסית ותולדות הדואר הם ענפים לעשירים בלבד? טענה זו נכונה, כמובן, ביחס לאוספים רבים, אך ישנן גם תצוגות מודרניות אשר נבנו במחיר השווה לכל כיס. אחד מהם מגיע אלינו מאוסטריה. **הלמוט סיבלד** מציג, לראשונה בתערוכה עולמית, את "תולדות הדואר של מלחמת האזרחים ביוגוסלביה ולידת המדינות העצמאיות" (מסגרות 50966-50970). מדובר בתקופה שהחלה בשנת 1991 עם התמוטטותה של יוגוסלביה ועד 2008, השנה שבה זכו כל הרפובליקות לשעבר בעצמאות מלאה. כולנו זוכרים את התקופה, ויכולים לחוות אותה מחדש בעזרת אוסף בולאי זה. אין ספק, שאוסף כזה לא נבנה בהשקעה כספית חריגה, ובכל זאת הגיעה לרמה הגבוהה ביותר בעולם הבולאות.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הגהת מטבעת יחידה במינה (unique) של בול ספנות אנגלית

עתה נחזור אחורנית בזמן נצפין לשוודיה, ונראה את האוסף של **יאן ברג** על בולים פרטיים של חברות הספנות במחצית השנייה של המאה ה-19. בתקופה זו עדיין לא היו שירותי דואר מסודרים בחלקים רבים של העולם. באיזורים אחרים משלוח דואר ממדינה למדינה היה כרוך במעבר דרך מדינות ביניים נוספות, ותהליך זה היה מסורבל בעידן שלפני הקמת ארגון הדואר העולמי (ה-U.P.U.). חברות ספנות נענו לצורך במשלוח דואר מסודר, אך

רק מעטות מהן גם הנפיקו בולים פרטיים לשירותים אותם הם סיפקו. התצוגה מוקדשת לחברות אלו, והיא כוללת את הבולים (כולל הדפסות ניסיון, הגהות ותשניות) ואת השימוש הדוארי בהם. מבחינה תימאטית רבים מבולים אלה מציגים ספינות או אלמנטים ימיים שונים, כגון עוגן. אספנים של נושאים ימיים בוודאי לא ירצו לפספס את התצוגה הזו על שמונה המסגרות שלה (מסגרות 3380-3387).

באופן טבעי יש בתערוכה מספר תצוגות בולטות בתחום ארץ הקודש. מלבד שני אוספיו של **איתמר קרפובסקי**, על שירותי הדואר הזרים בארץ בתקופה העותומנית (מסגרות 1001-1008) ועל תקופת המעבר ב-1948 (2207-2014), כדאי גם להתבונן באוסף **אלכסנדר** על שירותי הדואר הטורקי בארץ (מסגרות 2158-2165). שני אוספים בולטים באגף ארץ הקודש המגיעים אלינו מחו"ל הם אוסף **פילדס** מארצות הברית (על בולי דואר עברי, מסגרות 2223-2230) ואוספו של **יוסי חכמי** על המנדט הבריטי (מסגרות 2166-2170).

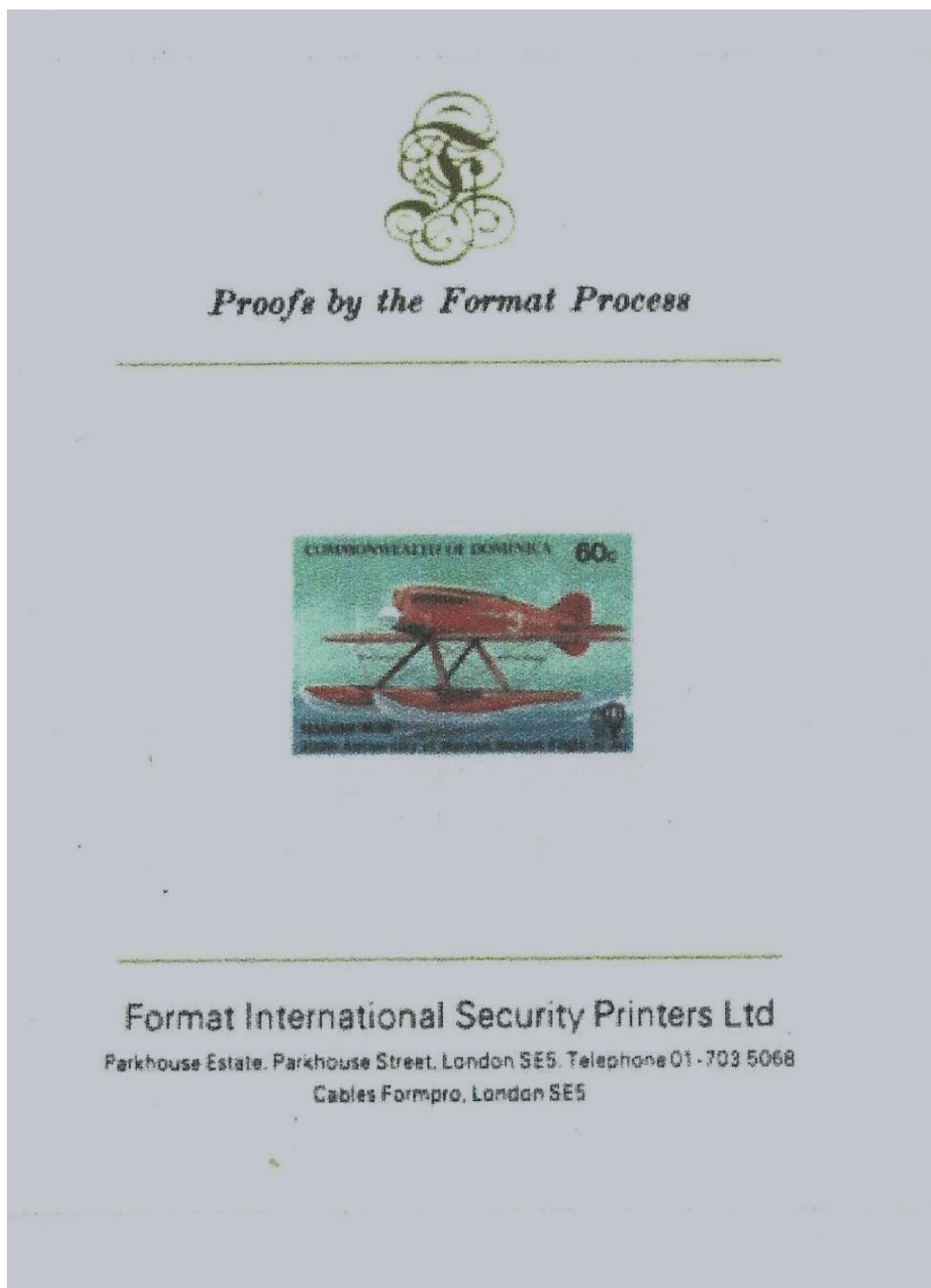
יכולתי להמשיך עוד ולספר על אוספים מעניינים אחרים, אך נדמה לי שבשלב זה כבר הצלחתי לשכנע את הקורא שיש טעם להגיע לירושלים ולבקר בחגיגה הבולאית בבנייני האומה, ואפילו מספר פעמים. כל מבקר מוזמן לעיין בקטלוג התערוכה ולמצוא את התצוגות המעניינות אותו באופן אישי, ובכך למצות את המיטב מהביקור.

יורם לוביאניקר, העורך של נושאון ונושאונט, הוא מציג ברמה הבינלאומית.
כתובתו למשלוח תגובות: lubianiker@gmail.com

מותר, אסור, לא כדאי – חלק שני יצחק ברק

בחלקו הקודם של מאמר זה ראינו הגהות שונות שנוצרו בתהליך הכנת הבול, והן כולן ראויות לאיסוף בולאי ולתצוגה. ראינו גם פריט מסוג "הגהת דה-לוקס", שהוא אינו הגהה ובוודאי לא דה-לוקס. הנה דוגמא נוספת לפריט המתחזה להגהה:

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

פריט זה מגיע מבית דפוס אנגלי, המרבה להדפיס את בוליהן של המושבות הבריטיות לשעבר. בראש הפריט מופיעה המילה המפורשת Proofs, ולכאורה זוהי הדפסת ניסיון. אלא, שלמעשה, הדפסות אלו נוצרו לאחר הופעת הבול. הן אינן חלק מתהליך הייצור, אלא נמכרות כמזכרות לאספנים. אל תתפתו להאמין לכיתוב המטעה, שהוא, לדעתי, גובל בהונאה של ממש. חבל על הכסף!

המקרה הבא הוא מסובך יותר. סוג פריטים זה מכונה באנגלית Photo Essay, כלומר ניסיונות מוקדמים של הבול המודפסים בטכניקה צילומית ולא באמצעות דפוס. ניתן למצוא בשוק דוגמאות כאלו לאינספור, וחלק גדול מהן אינו מתוך תהליך הכנת הבול אלא הוכן לאחר ההדפסה, לצורך פרסום. בכל מקרה ספציפי יש לברר האם זו הדפסת ניסיון אמיתית, שהוכנה לפני הופעת הבול, או חומר פרסומי גרידא. בהעדר הוכחה ברורה אני ממליץ להימנע מפריטים אלה.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הפריט הבא הוא מכתב משנת 1841. כרגיל לאותה תקופה, זהו גיליון כתוב אשר קופל לגודל של מכתב. קל לראות בחזית המכתב חותמת של וינר נוישטאדט, עיר אוסטריית הנמצאת כשישים קילומטר מדרום לוינה. גם אם תתאמצו לא תצליחו לאתר את מחיר המשלוח על גבי המכתב, או עדות אחרת לתשלום עבור שירותי הדואר. הסיבה היא, שהמכתב נשלח מיחידה צבאית, ובתור שכזה היה פטור מחובת התשלום. השורה העליונה בחזית המכתב מציינת את שם השולח "גדוד קומנדו הזיקוקין" – כך כונו רקטות באותה תקופה.

בדרך כלל, אסור לנו, כמציגים, להתייחס לשם השולח. מידע זה הינו מידע פרטי, ואנו מנועים מלהתייחס אליו, כשם שאיננו מתייחסים לתוכן המכתב. אלא שמקרה זה הינו חריג: שם השולח משפיע במישרין על תעריף המשלוח (או, ליתר דיוק, מאפשר משלוח בלא תשלום). מאחר ויש קשר ישיר בין שם השולח לשירותי הדואר, פריט זה הינו מותר בתצוגה. המכתב כבר חגג את יום הולדתו ה-175, ונשלח מיחידה קטנה למדי ומכאן שהוא נדיר מאוד. זהו פריט נפלא לתצוגה, ואני גאה בו מאוד.

הנה עוד פריט שגילו הוא רב חשיבות. מאז החלו ספינות אוויר ומטוסים לחוג בשמיים הם משמשים צבאות שונים להטלת פצצות. בנוסף, מטוסים מטילים לעיתים גם כרוזים שונים, לצורך פרסום מסחרי או לצרכי תעמולה של מדינות. בעגה המקצועית מכונים עלונים אלה בשם Air-Drop Leaflet. פריטים מסוג זה מותרים לתצוגה באגף של "דואר אוויר", אך מעמדם חלש בהרבה באגף של בולאות תימאטית.

הפריט הנראה כאן הוטל בשנת 1912 על ידי מטוס צבאי איטלקי מעל טריפולי בעת מלחמת איטליה – טורקיה. סיפורו המלא של הפריט פורסם בנושאונט מספר 36, וכאן אתמקד בשאלת כשרותו של הפריט לתצוגה. כאמור, באגף התימאטי לא נוטים לקבל פריטים כאלה. זהו פריט גבולי, ויש צורך להצדיק את השימוש בו. ההצדקה הראשונה היא, שמדובר בסוג של דואר צבאי – רשמי. הצדקה שניה היא שמדובר בפריט נדיר מאוד. אם מציגים פריט גבולי אז רצוי שהוא יהיה נדיר! הנימוק השלישי, והמכריע לדעתי, הוא גילו של העלון. בשנת 1903 המריאו **האחים רייט** לטיסה הראשונה

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בהיסטוריה, והעלון שלנו (בעצם, זה העלון שלי...) הוא משנת 1912 – פחות מעשור אחר כך! רוב הפריטים האחרים המסתובבים בשוק הם מימי מלחמת העולם השנייה, ועליהם קשה הרבה יותר להמליץ.

תבליטות רשמיות

בלג דולת ואלו קטר, טראבלס אלערב ובלגאזי מן גאנב
ריאסֶה היֶתֶה הזארה האיטאליה התלגראף האֶתִי: פהמנא מן המלומאט
אלו וסלמנא אן סוקיאט הסלאח والعساكر التركيه التي كانت
أقلعت من ساحل البحر الأحمر العائد لجزيرة العرب متوجهة
إلى قطر بتغازي مجتازه بئر مصر. فلاجل منعها نهياً بعض
بواخر إيطاليه مجتازه لمراقبه البحر. وفي هذه الساعه بلغنا من مصوع
بامضاء حضره القائد البحري (جربنا) تلغراف الذي يلي
أني مع الاقتضار أبلغ دولتكم أن الطراد { كاريالدينو }
القادمة الآن أخبرتنا أن الطرادات الثلاثة الإيطالية يعني (بيسموني)
و { كاريالدينو } { وآرتيليره } صادفت بتاريخ ٧ من الجاري
تجاه بندر قفذه الواقعة على ساحل البحر الأحمر سبع سفائن
مدفعية عثمانية مع بخت عثمان أيضاً اسمه { جوفيت } وعقب مقاومه
شديده حدثت بين الطرفين كانت النتيجة محو المدفعية العثمانية
المذكوره عن أصلها وبنامها وفضلاً عن ذلك أخذت الطرادات
الإيطالية اليخت المار ذكره أسيراً ولله الحمد لم يلحق إيطالي
أدنى ضرر من ذلك والآن منتظره قدوم الباخره الساحبه
اليخت الاسير مع كل ماكان يشتمل عليه من المدافع والارياح
وسائر الغنائم الحربيه التركيه

طرابلس الغرب في ١٢ كانون الثاني سنه ١٩١٢

امضا : رئيس مجلس الوكلاء

جوليتي

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

ולסיום, הנה פריט שכשרותו כלל אינה מוטלת בספק. תוויות רישום הן פריט רצוי בכל אוסף תימאטי, משום שהן מהוות חלק חשוב בתהליך משלוח הדואר. קשה למצוא תוויות "תימאטיות", שכן בדרך כלל הן כוללות ספרות ושם מקום בלבד, אך במידה שיש על התוויות כיתוב רלוונטי הרי שיותר מרצוי להוסיפה לאוסף. את התוויות ניתן לאסוף ולהציג על גבי מכתב או ללא מכתב.

התוויות המוצגת כאן היא מברז'ראק. המחזאי הצרפתי **סיראנו דה ברז'ראק** כתב בשנת 1699 אודות מסע אל השמש ואל הירח, ומכאן ששם המקום הוא רלוונטי לנושא האוסף שלי. מאחר ומדובר בתווית ישנה למדי, משנת 1912, היא הופכת מפריט מותר לפריט רצוי ואף נחשק.

יצחק ברק, יושב ראש איל"ת, אוסף ומציג את תולדות התעופה מראשיתה ועד לשנת 1914. התצוגה שלו זכתה מספר פעמים במדליה מוזהבת גדולה בתערוכות בינלאומיות. כתובתו למשלוח תגובות: ifib@inter.net.il

בולאות בויקיפדיה משה רימר

מי לא מכיר את ויקיפדיה? במאה ה-21 מי שלא קיים בויקיפדיה כאילו אינו קיים כלל. הצהרה זו נכונה לגבי אישים ואירועים היסטוריים, והיא נכונה גם ביחס לבולאות. למרבית הצער, עד היום אין הרבה ערכים בויקיפדיה המוקדשים לבולאות, וחלק מהקיים אינו מדויק, משום שמחבר הערך לא היה מומחה בולאי.

על רקע זה הקדשתי במהלך החודשיים האחרונים זמן בניסיון למלא את החסר ולו חלקית. למדתי את "כללי המשחק" של האתר, הפנמתי את תרבות העריכה של ויקיפדיה בעברית והעליתי לרשת חמישה עשר ערכים ראשונים. ערכים אלה אינם בהכרח החשובים ביותר בעולם הבולאות, והם נבחרו לפי הנוחות האישית שלי. הקורא מוזמן לעיין בערכים (על פי סדר אלף ביתי) באמצעות מעבר אל הקישורים הבאים (יש ללחוץ על מקש <Ctrl> ולאחר מכן להקליק על הקישור):

1. [בול הובלה ימית](#)
2. [בולי הטוגרה](#)
3. [בולי המנדט שלא הונפקו](#)
4. [בול העימות פולין-גרמניה הנאצית](#)
5. [בול כספת צפה](#)
6. [בול ללא ערך נקוב](#)
7. [בול מסירה מאוחרת](#)
8. [בול שכוב](#)
9. [גיליונית זיכרון - תביב 1960](#)
10. [דואר אחיד בפני](#)
11. [הנפקה כוללנית](#)
12. [הפרש הקטן \(בולאות\)](#)
13. [יום הופעת בולי בוואריה הראשונים](#)
14. [מעטפת בונוויל](#)
15. [צמד שונים](#)

אם הקישור אינו עובד כהלכה מסיבה כלשהיא הרי שניתן להיכנס לויקיפדיה בעברית ולהקיש את שם הערך ב"חיפוש בויקיפדיה". לחליפין, ניתן גם להקיש את שם הערך בחיפוש בגוגל, עם או בלי תוספת המילה ויקיפדיה.

כמובן שבכך לא סיימתי. בכוונתי להוסיף ערכים נוספים ככל שיותר לי הזמן, וככל שאמשיך ליהנות ממלאכה זו. אשמח לשמוע תגובות מהקוראים, כדי שאדע כיצד ניתן לשפר את התוכן המוצג.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הערת העורך: לפני כשנתיים הכניס אל ויקיפדיה מזכיר האגודה, **רן ברש**, את הערך "איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית". בהזדמנות זו, הנכם מוזמנים לעיין גם בערך זה על ידי לחיצה על הקישור הבא: [איל"ת](#).

משה רימר, לשעבר עורך נושאון ועורך שובל, אוסף את נושא הצדפות. בעבר הציג את "הרכיכות והאדם" וכיום הוא שוקד על תצוגה חדשה – "לשאת יותר ממשקל גופך". לאחרונה משה עוסק גם במחקר משותף עם ד"ר יוסף ואלך על שירתי הדואר ביהודה ושומרון מאז שנת 1948. כתובתו למשלוח תגובות: rimer@netvision.net.il